

Razvojna agencija savinjske regije, d.o.o.
Ulica XIV. divizije 12
3000 Celje

Nazarje, 30. 8. 2023

Zadeva: Odziv na predlog sprememb Zakona o skladnem regionalnem razvoju

Spoštovani,

Prejeli smo predlog sprememb Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). V nadaljevanju se opredeljujemo do predlaganih sprememb in podajamo nekatere predloge, ki bi jih bilo potrebno na novo vključiti v spremembe zakona.

S predlaganimi spremembami se ne strinjamo, predvsem v treh segmentih, ki jih navajamo v nadaljevanju.

1. Delovanje in povezovanje znotraj regije

Spremembe predvidevajo izbris sedanjega 17. člena ZSRR-2. Navedeni člen mora v celoti ostati v ZSRR-2, saj je ključen za povezovanje območnih razvojnih agencij. Predlagatelj v obrazložitvah sprememb posebej poudarja endogeno regionalno politiko, ki bi temeljila na pristopu od spodaj navzgor ter poudarja potrebo po decentralizaciji. S predlaganimi spremembami pa lastne navedbe v celoti demantira. S tem, ko želijo vlogo območnih razvojnih agencij črtati iz Zakona, se črtajo najpomembnejši gradniki v pristopu »od spodaj navzgor«.

Regionalne in lokalne razvojne strategije imajo lahko zelo različna teritorialna območja, velikosti in načine za njihovo doseg skladnega regionalnega razvoja – vsaka od njih ustreza lastnim potrebam, zato so za uspešno izvajanje razvoja pomembna oba nivoja, skupaj z mrežo lokalnih razvojnih agencij, ki strategijo udejanja.

Predvsem je to očitno v velikih statističnih regijah, kamor sodi tudi Savinjska regija. Kot ena večjih, ki jo sestavlja 31 občin, vsaka s svojimi specifičnimi potrebami in značilnostmi, od obmejnih območij, ruralnih mikro občin do večji mest, je območna mrežna organiziranost nujno potrebna. Že samo SAŠA regija je zelo velika (vključuje 10 občin) in zelo raznolika. Občina Solčava ima 500 prebivalcev, Mestna občina Velenje pa več kot 30.000 prebivalcev, zato so potrebe zelo različne. RA SAŠA zna prisluhniti tako enim in drugim, saj pozna specifikke območja ter njene potrebe, zato lahko dobro zastopa interese posameznih delov območja ali območja kot celote na različnih nivojih.

Ključno je zaupanje občin v RA SAŠA, saj na podlagi dolgotrajnega, utečenega in dobrega sodelovanja občine RA SAŠA zaupajo, zato je tudi sodelovanje lažje.

Prav tako so bila Območna lokalna partnerstva v Savinjski regiji formalno ustanovljena že leta 2006, v sklopu partnerstva pa so sodelovala kar od leta 1999, in so tako v lokalnem okolju integrirana tudi v vse druge strukture, ki so pomembne za gospodarski, ruralni, urbani in predvsem skladen regionalni razvoj Savinjske regije.

Strukture območnih partnerstev so nujno potrebne tudi pri izrednih dogodkih, kar se je izkazalo pri poplavah, saj so bile potrebne hitre reakcije, ki niso možne preko večjih centraliziranih struktur. Območna partnerstva pa so v lokalnem okolju, poznajo specifikke območja, saj so v vsakodnevnem stiku,

tako tudi zelo hitro steče komunikacija, in kar je najpomembneje pomoč prebivalstvu, ki se bori za življenje.

2. Status premogovne regije

Pomembna vloga ORP je tudi bolj očitna, ko govorimo o prestrukturiranju SAŠA regije. Za učinkovito prestrukturiranje je nujen obstoj ORP, saj je prehod, prestrukturiranje regije kompleksen, dolgotrajen in odgovoren proces, ki ne more biti enako uspešen, če je voden od zunaj. Območja v regiji, ki jih prestrukturiranje ne zadeva, se s tem ne bodo znala ukvarjati zaradi nepoznavanja območja, še manj pa (logično) ne bodo imela interesa biti del prestrukturiranja, kaj šele participirati s sredstvi za uspešnejši pravični prehod. Za vse navedeno že sedaj ustrezno skrbi Razvojnna agencija SAŠA d.o.o.

Sklad za pravični prehod je nov finančni instrument v okviru evropske kohezijske politike, ki naj bi podpiral območja, ki se zaradi prehoda na podnebno nevtralnost soočajo z velikimi družbeno-gospodarskimi izzivi. Olajšal bo izvajanje evropskega zelenega dogovora, katerega cilj je podnebno nevtralna EU do leta 2050. Sklad za pravični prehod je v programu EKP 2021-2027 opredeljen kot specifični cilj Sklada za pravični prehod: Slovenija za pravični prehod. Teritorialni in tematski obseg podpore Sklada za pravični prehod je definiran na podlagi Območnih načrtov za pravični prehod.

Vlada RS je 13. januarja 2022 sprejela Strategijo za izstop iz premoga za območja obeh slovenskih premogovnih regij, Savinjsko-šaleško in Zasavsko območje. V njej je pripravljena podrobnejša analiza potreb za štiri identificirana področja: energetiko, področje človeških virov in vzpostavitve socialne infrastrukture, gospodarstvo in okolje. Na tej osnovni sta bila konec leta 2022 sprejeta Območna načrta za pravični prehod (ONPP) obeh regij, ki določata vrste predvidenih operacij za doseganje ciljev, ki so opredeljeni glede na evidentirane razvojne potrebe.

Skladno s potrjenimi mehanizmi upravljanja bo eden izmed ključnih organov za usklajevanje in spremljanje tudi RA SAŠA, pri čemer njena vloga temelji na vpisu v evidenco regionalnih razvojnih agencij ministrstva, pristojnega za regionalni razvoj.

Iz potrjenega ONPP SAŠA izhaja naslednje:

1. V vlogi organa upravljanja (v nadaljevanju: OU) in nacionalnega koordinatorja bo delovalo Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj.

2. V vlogi regionalne razvojne agencije ali območne razvojne institucije (RRA) bo delovala RA SAŠA kot razvojna institucija, ki je vpisana v evidenco regionalnih razvojnih agencij ministrstva, pristojnega za regionalni razvoj:

Naloge RA SAŠA:

- sodelovanje pri načrtovanju sistema izvajanja pravičnega prehoda,
- sodelovanje z OU pri aktivnostih na regionalni ravni za zagotavljanje partnerstva,
- sodelovanje pri pripravi in spremembah ONPP,
- če je relevantno, sodelovanje s PO v postopkih izbora operacij;
- pregled in podaja mnenja o skladnosti vlog (NPO ali JR/JP) za odločitev o podpori z ONPP (v kolikor ne nastopa v vlogi potencialnega prejemnika sredstev oz. upravičenca),
- spremljanje izvajanja ONPP in v tem okviru priprava poročil o izvajanju (kvartalnih, letnih, končnih) ter poročanje OU, glede na navodila OU, za kar uporablja podatke informacijskega sistema OU,
- sodelovanje z OU in PO pri vrednotenju izvajanja ONPP.

3. V vlogi posredniškega organa (v nadaljevanju PO) delujejo Ministrstvo za gospodarski razvoj in

tehnologijo (MGRT), Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), Ministrstvo za infrastrukturo (MZI), katerih ena pglavitnih nalog v tem okviru je tudi tesno sodelovanje z RA SAŠA (vključevanje RA SAŠA v postopke izbora operacij, pred posredovanjem vloge za odločitev o podpori na OU pridobi mnenje RA SAŠA, ki tako predstavlja obvezni sestavni del vloge za odločitev o podpori, seznanjanje RA SAŠA o izvedenih postopkih javnih razpisov in javnih pozivov, seznanjanje RA SAŠA o odstopih od pogodb o sofinanciranju, sodelovanje z RA SAŠA pri spremljanju izvajanja ONPP.)

V premogovni regiji SAŠA pa v okviru RA SAŠA deluje tudi Center za pravični prehod, ki ločeno od nalog, ki jih izvaja v okviru upravljanja, deluje kot podporno okolje procesom pravičnega prehoda, ki se izvajajo v regiji. Služi kot vstopna točka za potencialne prijavitelje projektov ter kot glavna informacijska točka za dosledno izvajanje ukrepov informiranja in obveščanja tako lokalnih deležnikov pravičnega prehoda (npr. občanov, projektnih sponzorjev, delavcev v industriji ipd.) kot tudi širše zainteresirane javnosti. Prav tako koordinira aktivnosti vseh deležnikov v regiji (mladi, NVO, socialni partnerji, gospodarstvo, lokalne skupnosti, drugo) pri aktivnostih povezanih z izvajanjem ONPP Savinjsko-šaleške regije.

Z izgubo statusa regionalne razvojne agencije bi tako izvajanje tehnične pomoči Sklada za pravični prehod s strani RA SAŠA ostalo brez prave podlage.

Evropska komisija je v sklopu »Evropskega semestrskega poročila 2020 – priporočila za posamezne države, 20. 5. 2020« identificirala približno 100 regij oz. območij, ki se zaradi svoje navezanosti na energetske intenzivne in za okolje obremenjujoče poslovne procese uvrščajo med upravičena območja pravičnega prehoda, med njimi tudi dve slovenski regiji, in sicer Zasavsko in Savinjsko - Šaleško (SAŠA) regijo.

Občine obeh premogovnih regij so že januarja 2021 na takratni MGRT naslovile pobudo za spremembo ZSRR-2, da premogovnim regijam podeli poseben status in postavi normativni okvir za učinkovito vodenje pravičnega prehoda premogovnih regij. Predlog je bil sledeč:

Doda se nov 6. b člen, ki poleg razvojnih in kohezijskih regij opredeljuje tudi premogovne regije, ki se glasi:

- 1.) Za izvajanje načrta izstopa iz premoga in prestrukturiranja premogovnih regij po načelu pravičnega prehoda se kot temeljna funkcionalna teritorialna enota določi premogovna regija, kot je določena v »Evropskem semestrskem poročilu 2020 – priporočila za posamezne države, 20. 5. 2020« in v Nacionalni strategiji za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda.*
- 2.) Premogovni regiji obsegata teritorialno območje občin Zasavske regije ter območje občin Savinjsko-Šaleškega območnega razvojnega partnerstva oz. SAŠA regije.*
- 3.) Pravični prehod se uresničuje na podlagi Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda in območnih načrtov za pravični prehod premogovnih regij.*
- 4.) Organ odločanja je razvojni svet premogovne regije, ki ga sestavljajo župani oz. predstavniki občin premogovnih regij, predstavniki gospodarstva in drugi ključni deležniki za uspešen pravični prehod premogovnih regij.*

Doda se nov 16. a člen (okvir upravljanja pravičnega prehoda), ki se glasi:

- 1.) Razvojni svet predstavlja osrednje partnersko telo pravičnega prehoda za sprejemanje in nadziranje izvajanja ključnih odločitev ter platformo za razprave in dialog o vprašanih regionalnih preobrazb, zapiranja premogovnika in izzivih presežnih delavcev. Medsebojna razmerja med občinami vključenimi v premogovno regijo se določijo z dogovorom. Pri tem se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o*

**RAZVOJNA
AGENCIJA
SAŠA**

Savinjska cesta 2,
3331 Nazarje
t: +386 (0)3 839 47 53
t: +386 (0)3 839 47 54
info@ra-sasa.si
www.ra-sasa.si

matična št.: 1227459000
davčna št.: SI 17719852
IBAN: SI56 3000 0002 9389 290
Družba je vpisna v sodni register
pri Okrožnem sodišču Celje.
Osnovni kapital: 15.122,95 EUR.

oblikovanju in delovanju razvojnega sveta.

2.) Identificirane Regionalne razvojne agencije oziroma območne razvojne agencije na premogovnih območjih vzpostavijo poslovodno in projektno pisarno, opravljajo pa tudi strokovne in administrativno tehnične naloge za razvojni svet. V sodelovanju z regijskimi gospodarskimi zbornicami na premogovnih območjih vzpostavijo in podpirajo delovanje strokovnih sekcij. Naloge regionalnih razvojnih agencij in območnih razvojnih agencij tako zajemajo predvsem upravljanje, spremljanje, ocenjevanje in nadzorovanje izvajanja programov prestrukturiranja regije, nudenje podpore pri pripravi in izvajanju javnih razpisov in drugih izbornih postopkov, nudenje podpore pri pripravi in izboru projektov, skrb za obveščanje javnosti o izvajanju, sodelovanje v sistemu upravljanja in nadzora evropskih in infrastrukturnih skladov ter opravljanje drugih nalog, ki jih določi razvojni svet premogovne regije. O svojem delu poročajo razvojnemu svetu premogovne regije. Medsebojna razmerja in način financiranja delovanja se uredijo z dogovorom.

3.) Razvojni svet regije lahko za zagotovitev stalnega socialnega dialoga s širšim krogom lokalnih skupnosti in regionalnih deležnikov ustanovi Svetovalni odbor za pravičen prehod, ki pomaga in svetuje organom upravljanja.

Doda se nov 16. b člen (celostni pristop in komplementarno izvajanje evropske kohezijske politike), ki se glasi:

1.) Zaradi specifičnih družbenih in gospodarskih razmer v premogovnih regijah se vsaka premogovna regija obravnava kot geografsko območje, ki se v smislu evropske kohezijske politike obravnava celostno. 2.) Celostni razvoj premogovne regije se preko Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda in območnega načrta za pravični prehod posamezne premogovne regije podpira v obliki celostne teritorialne naložbe.

3.) Evropska kohezijska politika se na območju premogovnih regij izvaja komplementarno v primeru uresničevanja skupnega cilja politik oziroma usklajevanja in dopolnjevanja več specifičnih ciljev znotraj enega ali več operativnih programov.

Doda se nova četrta alineja 22. člena (Ukrepi endogene regionalne politike), ki se glasi:

» - ukrepi in sofinanciranje projektov premogovnih regij za uresničevanje nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranja premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda« .

Doda se nov 29. a člen (ukrepi in sofinanciranje projektov premogovnih regij), ki se glasi:

1.) Vlada lahko sprejme dodatne začasne ukrepe razvojne podpore za uresničevanje nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranja premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda.

2.) Sredstva za sofinanciranje projektov se zagotavljajo s skladi pravičnega prehoda Evropske unije in z dogovori o prestrukturiranju premogovnih regij z državnim proračunom v skladu z javnofinančnimi zmožnostmi in dogovorjenimi prioritetami v finančnih načrtih pristojnih ministrstev.

3.) Za zagotavljanje pravičnega prehoda se območja premogovnih regij štejejo kot prednostna območja vseh razvojnih politik. Proračunski uporabniki pri pripravi sektorskih programov in v razpisnih merilih javnih razpisov, ki se izvajajo na območju cele države, upoštevajo območja premogovnih regij in namenijo del finančnih sredstev za vlagatelje iz teh območij ali na javnih razpisih določijo projektom iz teh območij dodatne točke pri izboru.

4.) V okviru kohezijske politike se prednostna obravnava zagotavlja s strani organov upravljanja operativnih programov z neposredno potrditvijo projektov in s posebnimi merili v javnih razpisih za izbor projektov v skladu s pravili kohezijske politike.

5.) V okviru politike razvoja podeželja se dodeljujejo sredstva za izvajanje dodatnih ukrepov v okviru dejavnosti lokalnih akcijskih skupin.

6.) Določila spodbude za zaposlovanje iz 27. člena in davčne olajšave za zaposlovanje in investiranje iz 28. člena tega zakona se uporabljajo tudi na območjih premogovnih regij.

7.) *Dodatni ukrepi in sredstva za sofinanciranje izhoda iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij se opredelijo v zakonu, ki ureja prestrukturiranje premogovnih regij in njihov pravičen prehod.*

Pri zgoraj navedenih predlogih sprememb, ki bi območju SAŠA regije tudi v ZSRR-2 podelilo status premogovne regije, še vedno vztrajamo. Pomen uspešnega prestrukturiranja premogovnih regij, ki so po svoji naravi izrazito usmerjene v eno prevladujočo dejavnost, na katero je vezanih večina ostalih, je zelo velika in vpliva tudi na stabilnost celotne države. Na podlagi negativnih izkušenj od drugod je potrebno, da v Sloveniji zastavimo uspešen model prestrukturiranja in se učimo iz dobrih primerov. Primeri iz tujine kažejo, da je dodatna finančna pomoč države premogovnim regijam bistvena za uspešno izvedeno prestrukturiranje, zato je določite statusa premogovne regije tako pomembna.

3. OBMOČJA POPLAV 2023

V luči letošnji avgustovskih poplav, ki so močno prizadela posamezna področja Slovenije, dodatno predlagamo, da se v Zakon vključi možnost dodelitve posebnega statusa tudi tem področjem.

Na celotnem območju SAŠA regije je nastala ogromna škoda, občinska središča so bila direktno poplavljeni, naselja v stranskih dolinah prav tako, močno je poškodovana infrastruktura, normalne cestne povezave še dolgo ne bodo vzpostavljene, gibanje po območju ni varno. Grozijo številni plazovi. Visok je odstotek direktno prizadetih, vsak pa ima tudi več bližnjih, ki so utrpeli škodo, zato je psihološka slika nestabilna. Večina gospodarstva je prizadetega. Poplavljeni sta bili dve industrijski coni, uničeni dve največji podjetji (družbe skupine KLS in BSH), zato je poleg njihovih zaposlenih, skupaj z delovnimi mesti, ki so na družbe vezana posredno, ogroženih do 6000 delovnih mest. Situacija je kritična. Številna tveganja so tudi dolgoročna, zaradi samih geografskih značilnosti, saj Zgornja Savinjska dolina predstavlja zaokroženo celoto, v kateri so vsi procesi znotraj doline tesno povezani. Panoge kmetijstva, podjetništva in turizma so neposredno povezane, zato bo ujma zagotovo prinesla negativne sinergijske učinke. Geografska zaprtost in prometna odročnost področja, obmejna in manj razvita območja, razdrobljenost na majhne občine, visoka stopnja ogroženosti zaradi hudourniških poplav in zemeljskih plazov, so le še nekatere od specifičnih problemov Savinjske regije. Odprava posledic poplav najprej terja vzpostavitev prvotnega stanja, kar bo zahtevalo visoke investicije, čas in razpoložljivost sredstev, vse pa se bo dogajalo s precejšnjim zamikom. Zato je nujno, da se sanacija prične takoj. V nasprotnem primeru bodo s poplavo prizadeta območja zaostala, gospodarstvo bo postalo nekonkurenčno, kar bo odločilno in negativno vplivalo na celotno družbo.

S predlagano pozitivno diskriminacijo oz. dodelitvijo »statusa poplavljenega območja« bi tem krajem omogočili prednostno obravnavanje po vzoru sedanjih obmejnih območij ali status občin znotraj Triglavskega narodnega parka in podobnih. Z navedenim bi omogočili občinam tudi izven trenutnih sanacijskih ukrepov večje možnosti razvoja v bodoče, ko bo akutno stanje minilo. Slednje bodo podporo potrebovale skozi daljše časovno obdobje. Poseben status bi tako lahko uporabili bodisi za oblikovanje posebni razpisov zgolj za območja s takšnim statusom ali pa bi status v splošnih razpisih prinesel dodatne točke. S pridobitvijo posebnega statusa bi zanje ustvarili ugodnejši štartni položaj in jih spodbudili v investicije s sofinanciranjem države, kjer bi, brez navedenega statusa, izpadli.

Vsled vsega navedenega bi izvajanje regionalne politike, ki bi izključila lokalne območne strategije pomenila, da bodo večje entitete prevzele pobudo, in njihove lastne cilje predstavljale kot skupne

razvojne interese, medtem ko bodo prioritete manjših potisnjene v ozadje, s tem pa tudi skladen regionalni razvoj. Utemeljen je strah, da bi se glas manjših občin v centralizirani organiziranosti popolnoma izgubil. Predstavniki lokalnih strategij lahko uporabijo svoje vpoglede, implicitno znanje in izkušnje sodelovanja za opredelitev ustreznih funkcionalnih področij na boljši način kot velike regionalne agencije. Tak pristop, ki temelji na dejanskih potrebah lokalnega okolja, lahko zajame veliko bolj natančne in pomembne informacije, ki bodo temelj načrtovanja skladnega regionalnega razvoja.

S spoštovanjem,
Biljana Škarja, direktorica

RAZVOJNA AGENCIJA
SAVINJSKO-SALEŠKE
REGIJE, d. o. o.